

Către: domnul Lilian CARP,
*Președinte al Comisiei securitate națională,
apărare și ordine publică, Parlamentul Republicii Moldova*

Nr. 69-23/SD din 12 septembrie 2023

Ref.: Proiectul de modificare a Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului

Stimate dle Lilian Carp,

Asociația Businessului European (EBA Moldova) Vă adresează cele mai înalte considerațiuni și apreciază deschiderea Comisiei pentru un dialog constructiv și continuu, care oferă posibilitate de a participa la procesul de consultare aferent proiectului de Lege pentru modificarea art. 5 alin. (8) din Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (nr. 287 din 15 mai 2023).

În lumina inițierii procesului dat, mediul de afaceri intervine cu unele ajustări referitoare la proiectul prezentat și anume:

1. Legislația Uniunii Europene, în special Directiva (UE) 2015/849, care a stat drept baza pentru aprobarea Legii nr. 308/2017, nu impune explicit o obligație generală de prezentare a unui act de identitate, la efectuarea unui schimb valutar. Fiecare stat care a transpus cerințele Directivei, în baza evaluării naționale este în drept să introducă măsuri specifice pentru combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Astfel, din punct de vedere aplicării măsurilor de precauție sporită, excluderea limitei de identificare pentru tranzacții de schimb valutar v-a îmbunătăți calitatea măsurilor. Totodată, prezența în lege a limitelor pentru identificare în alte tranzacții ocazionale (20 000 lei) și monedă electronică (1 000 lei) prezintă necorespunderea din punct de vedere abordării bazate pe risc. Conform publicațiilor FATF, riscurile reziduale asociate tranzacțiilor de schimb valutar au un nivel aproximativ identic, cu remiterile de bani. În același timp, nivelul de risc asociat monedei electronice (având în vedere legătura cu activele virtuale și criptomonedă) este mai ridicat decât cel al tranzacțiilor de schimb valutar și remiteri de bani.

Analizând limitele stabilite pentru tranzacțiile menționate – constatăm că modificarea Legii propuse și limitele stabilite nu corespund nivelului de risc asociat tranzacțiilor de schimb valutar, remiteri de bani și a monedei electronice.

Logic, limita pentru tranzacțiile de schimb valutar trebuie să fie aproximativ identică cu remiteri de bani dar nu mai mică decât pentru monedă electronică.

2. Conform proiectului „Art. 2 – Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.”. Procesul de identificare este complet automatizat practic în toate instituțiile financiare și modificarea limitei necesită ajustări tehnice. Necesari de subliniat și modificarea actelor normative interne și informarea clienților (taparea anunțurilor corespunzătoare) – ceea ce tot necesită timp. Propunem acordarea minim a unei luni pentru aducerea în concordanță a tehnicii și a actelor normative interne.

De asemenea, în scopul respectării prevederilor Legii nr. 100/2017, considerăm necesar a fi expus în următoarea redacție: „Art. 2 - Prin derogare de la prevederile art. 56 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, prezenta Lege intră în 30 zile din data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.”.

3. Premisele care au dus la propunerea acestor modificări

- Nota informativă nu prezintă date concrete: cazuri sau cel puțin statistici care să elucideze clar problema care se dorește a fi soluționată, în special: câte cazuri în contextul schimbului valutar sub plafonul de 10 000 de lei au fost identificate ca fiind cu risc sporit sau care au dus la spălarea banilor și finanțarea terorismului;
- Proiectul nu conține evaluarea impactului asupra protecției datelor – obligație expres prevăzută de art. 23 din Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, care trebuie realizată înainte de a dispune un proces care va implica colectarea pe scară largă a datelor din actele de identitate;
- Proiectul împovărează nejustificat sarcinile entităților raportoare care vor duce la instituirea unor criterii exagerate, creșterea timpului de deservire, creșterea riscurilor pentru viața privată a subiecților de date, pierdere de venit, birocratizarea procesului de schimb valutar și creșterea numărului de proceduri litigioase cu clienții.

4. Obiectul de reglementare este eronat

- Deși se propune combaterea spălării banilor, în realitate observăm instituirea unei monitorizări absolute asupra vieții private dar și a dreptului de a dispune de mijloace financiare;
- Proiectul disproporționat exclude criteriul fundamental prevăzut de legislația AML de a identifica riscurile și a întreprinde măsuri rezonabile pentru combaterea acestor riscuri, ori, prin normele de referință, se instituie un risc maxim însă care nu se justifică din date concrete, cazuistică sau statistică la acest capitol, fapt care determină un declin disproporționat și o colectare excesivă a datelor cu caracter personal.
- în nota informativă se indică că obiectul de reglementare are drept scop, excluderea situațiilor de spălare a banilor, prin instituirea mecanismului de prezentare a actului de identitate și transcriere a datelor din el într-o evidență a unității schimbului valutar, însă în mod practic, procedeul propus urmărește în mare parte recenzarea tuturor beneficiarilor, chiar și în cazul unor tranzacții minore, nesubstanțiale, ceea ce conturează un efort disproporționat dintre cauză/efect.

5. Coroborarea proiectului cu alte norme de drept

- Nu este clar de ce în cazul tranzacțiilor electronice reglementate de Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și monedă electronică se stabilește că identificarea persoanei nu este necesară în toate cazurile (în cazuri unor sume plafonate), iar în cazul schimbului valutar în toate cazurile.

6. Implementarea

- Autorul proiectului nu explică cum vor fi soluționate cazurile în care persoanele fizice nu vor avea actul de identitate din motive banale, sau atunci când acestea sunt expirate sau când acestea nu sunt de găsit, ar fi oare justificate aceste situații în cazul unor sume infime: de 5, 10, 20, 50, 100 de euro. Deci pentru că un consumator casnic să plătească factura la gaz sau la încălzire care depășește cuantumul

de 1000 de lei, în baza remitențelor venite de peste hotare, el va trebui să fie identificat și după caz să justifice proveniența surselor către alte organe: SFS, SPBCP; etc.

- Proiectul nu aduce lumină cu privire la finalitatea utilizării acestor date colectate: spre exemplu, pentru ca Serviciul Fiscal de Stat să aplice metoda impozitării indirecte, sau pentru ca Autoritatea Națională de Integritate să aibă posibilitatea de a constata nedeclararea tuturor surse de venit;

- Specificarea relevanței acestei metode de identificare și transcriere într-un registru intern al unității de schimb valutar, dacă aceste înregistrări nu sunt incluse într-o evidență unică automatizată pentru a putea identifica rulajul unei singure persoane în cazul tuturor unităților de schimb valutar, deoarece persoana fizică poate să ia de dimineață 1 milion de euro, și până în seară să-l schimbe în altă valută prin deplasarea la mai multe unități de schimb valutar;

- Prezentarea actului de identitate nu va contribui la utilizarea identităților false dar din contra vor propulsa necesitatea de a utiliza copiile ale buletinelor de identitate pentru a îndeplini această obligație;

- Proiectul de lege nu cuprinde norme care ar proteja datele cu caracter personal din actele de identitate, în contextul utilizării frauduloase sau care vor încălca dreptul la viața privată.

- A se ține cont că practica României nu este cea mai potrivită, pe motiv că obligația de a putea realiza schimbul valutar a fost instituită în România în anul 1998 fapt care nu poate constitui un exemplu pentru Republica Moldova, deoarece este o involuție <https://www.bnr.ro/apage-Mobile.aspx?pid=404&actId=14259>

- Dacă s-a prezentat practica României, de ce nu s-a efectuat o evaluare/expertiză cu privire la rezultatele acestei metode/practici, inclusiv de auzit poziția experților din România dar și a Autorității de protecție a datelor din România.

- Proiectul de lege nu cuprinde categoriile de date cu caracter personal care vor fi transcrise din actele de identitate sau iarăși se va purcede la practica vicioasă de scanare. Astfel, probabil vom resuscita practica anterioară prin care persoanele decedate, cele plecate peste hotare sau cele care niciodată nu au fost în RM, vor fi incluse în aceste liste de referință.

7. La articolul 52, beneficiarul efectiv, alin. (2), punctul 1) lit. b) după cuvintele „*funcția de administrator*” se consideră oportun completarea cu sintagma „*sau organul executiv*”;

Menționăm că prevederea actuală prin care administratorul este beneficiar efectiv în cazul în care, după epuizarea tuturor mijloacelor posibile și cu condiția că nu există motive de suspiciune, nu se identifică nici o persoană în calitate de beneficiar efectiv și reflectă realitatea doar în situațiile juridice când entitatea are desemnat administrator. În situațiile juridice mai complexe, de exemplu în cazul societăților pe acțiuni, legea prevede în calitate de organ de conducere - organul executiv (art. 8, alin.(1), Legea nr. 1134) care poate sa fie unipersonal sau colegial.

Pentru a include și organele colegiale care au desemnate inclusiv și Președinte care nu întrunește cerințele de administrator, considerăm necesară completarea în formula mai sus expusă.

Mai mult ca atât această formulare este în concordanță cu punctul art. 3, alin.6, lit a), (ii) din Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului a Directivei 2006/70/CE a Comisiei (text cu relevanță

pentru SEE), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 141 din 5 iunie 2015 care este expusă în următoarea redacție:

(ii) în cazul în care, după epuizarea tuturor mijloacelor posibile și cu condiția să nu existe motive de suspiciune, nu se identifică nicio persoană în conformitate cu punctul (i) sau în cazul în care există orice îndoială că persoana identificată (persoanele identificate) este (sunt) beneficiarul real (beneficiarii reali), persoana fizică (persoanele fizice) care ocupă o funcție (funcții) de conducere de rang superior, entitățile obligate țin evidența măsurilor luate în vederea identificării beneficiarilor reali în conformitate cu punctul (i) și cu prezentul punct.

Cu înaltă considerațiune,

Mariana RUFA
Director Executiv